

S'Esclop

1

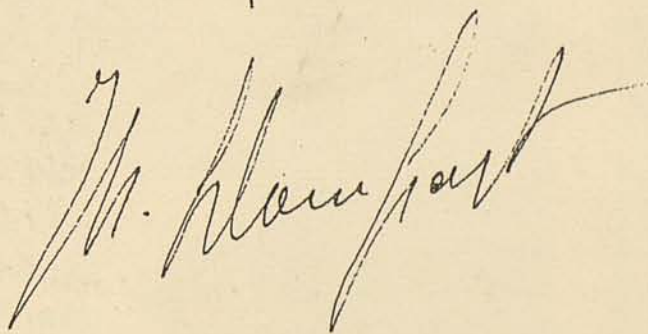
Quadern cultural

II època

2,25 €

Mallorca, gener-febrer 2002

Han callut tuló els colars,
cavall d'alta meravella;
aperchucada l'estrella,
s'exalten crits i remors.
Nostra Dona dels Dolors
capelles de nit inflama,
amb passa lenta la Dama
m'afereix alba i junyal.
Bellotze d'hora final
decapita embel i flama.

Xavier Abraham, Miquel Bezares, Vicenç Calonge. Antoni Català, Miquel Ferrà, Francesc Lladó, Josep Maria Llompart, Lluís Maicas, Pere Joan Martorell, Miquel Mestre, Pere Morey, Pere Munar, Joan Pla, Jaume Pomar, Joan Perelló, Encarnació Quetglas, Jean Serra, Antònia Serrano, Lluís Servera, Guillem Simó, Josep Vallespir, Àlex Volney, Antoni Xumet. Il·lustracions: Guillem Crespí, Joan, Lluís Maicas, Marilús Miranda, Rainelda Palerm, Joan Pla, Toni Riera, Xaro Sánchez, Jean Serra, Gaspar Servera, Guillem Simó. Disseny: Joan Fullana.

Director:

Joan Fullana

<joanfullana@terra.es>

Consell de

Redacció:

Pep Toni Martorell

Rainelda Palerm

Gaspar Servera

Miquel J. Servera

Magdalena Vidal

(en formació)

Administració:

S'Esclop

Apartat de Correus 332

07181 Palmanova,

telèfon 971-686709

<sescllop@hotmail.com>

Coberta:

Full manuscrit de

J. M. Llompart,

(per cortesia de

Miquel Perelló)

Disseny:

Joan Fullana

Tractament

d'imatges:

J. Domenech

Xavier Abraham

27

Miquel Bezares

12

Vicenç Calonge

14

Antoni Català

28

Miquel Ferrà

21

Francesc Lladó

20

Josep M. Llompart

1

Lluís Maicas

6-8

Pere Joan Martorell

15

Miquel Mestre

3

Pere Morey

4

Pere Munar

16

Joan Pla

29

Jaume Pomar

24-25

Joan Perelló

23

Encarnació Quetglas

26

Jean Serra

10

Antònia Serrano

5

Lluís Servera

31

Guillem Simó

17-19

Josep Vallespir

9

Àlex Volney

22

Antoni Xumet

30

Il·lustracions:

Guillem Àngel Crespi

5

Joan

27

Lluís Maicas

7

Marilú Miranda

3 i 32

Rainelda Palerm

26

Joan Pla

29

Toni Riera

13

Xaro Sánchez

9

Jean Serra

11

Gaspar Servera

25

Guillem Simó

17

Aquesta primera edició de la II època de S'Esclop, — núm. 1 —, a'na potgut ser gràcies a la desinteressada col·laboració de tots els que hi han pres part. Sense cap ajut ni subvenció, se n'ha fet un tiratge limitat de 351 exemplars, numerats del 0 al 350; aquest exemplar és el núm. —49—

Oprobi

Tota sang troba el seu repòs
i tota vida sepultura o intempèrie.
Tota paraula troba el seu silenci
i tot inici el seu acabatall.
No t'esveris en pensar que ets grum de temps
limitat per la concreta i sempre prematura
oxidació de les cèl·lules que et conformen.
Cal, millor, que aprofitis els dies, les hores
en què et serà dat de viure i veure
els paratges que, poc a poc, t'han fet
fill d'aquesta erma, malmenada
pàtria sense patriotes,
terra impròpia de nosaltres, aquests seus
habitants deshabitats.

Llibre d'Aubarca

Malfat

Car sóc ocell que han eixalat,
no puc remontar vol
ni veure des de dalt l'extensa franja
on els homes i les bèsties cohabitaven
i en què, adesiara, proven,
infructuosament,
d'entendre Déu i el món.

Ocell de terra, peix de secà,
barca varada en desert insòlit,
hauré de conformar-me
amb les imatges sols endevinades
d'uns mots que no sé dir,
versos malastres.

MIQUEL MESTRE

Marília Miranda

PERE MOREY

Vaig trobar aquest poema a Internet; sembla que l'escrigueren els pares d'un nin que morí de leucèmia. He reproduït la meua versió al català, i dic "versió" i no "traducció" perquè he procurat ser més fidel al sentiment mediterrani que no a la gramàtica. Així, per exemple, he emprat la idea de la pluja en lloc de la neu. He pogut conservar la rima, però he modificat la llargària dels versos per assolir el cal·ligrama d'aquesta forma d'arbre que ombrreja la tomba.

I am not there.

I do not sleep.

I am a thousand winds that blow,

I am the diamond that glints on snow.

I am the sun light on ripened grain.

I am the gentle autumn rain.

When you awaken in the morning's hush,

I am the swift uplifting rush of quiet birds in circled flight.

I am the soft stars that shine at night.

Do not stand at my grave and cry,

I am not there;

I did not die.

***

Jo,

No som aquí,

No estic adormit.

Som els mil vents que bufen,

Som l'espurneig de diamants de la pluja,

Som la llum del sol sobre les messes madures,

Som, a la tardor, aquelles dolces i lentes pluges,

Som el silenci quan et despertes, tranquil·la, a la matinada,

Som el ràpid alçar-se dels ocells que giren, bategant, dins l'albada,

Som les estrelles que cremen i tremolen, suaus, dins la nit.

No perfumis, doncs, ma tomba amb els teus sospirs,

No som aquí.

No vaig morir. †

ANTÒNIA SERRANO

Si tu vols

Si tu vols...

els luxuriosos pins, déus de la garriga,
seran testimoni del nostre gaudir.

Si tu vols...

la càlida arena, bressol de l'avui,
serà el tàlem etern de l'amor més pur.

Si tu vols...

les voluptuoses aigües, de tants de colors,
seran espills d'esperança de belles passions.

Si tu vols...

les nits estelades amb puntes de llum,
seran les flassades del nostre futur.

Valldemossa, 14 d'agost de 2000

Guillem Angel Crespi

Temps inconjugable de Jaume Pomar

LLUÍS MAICAS

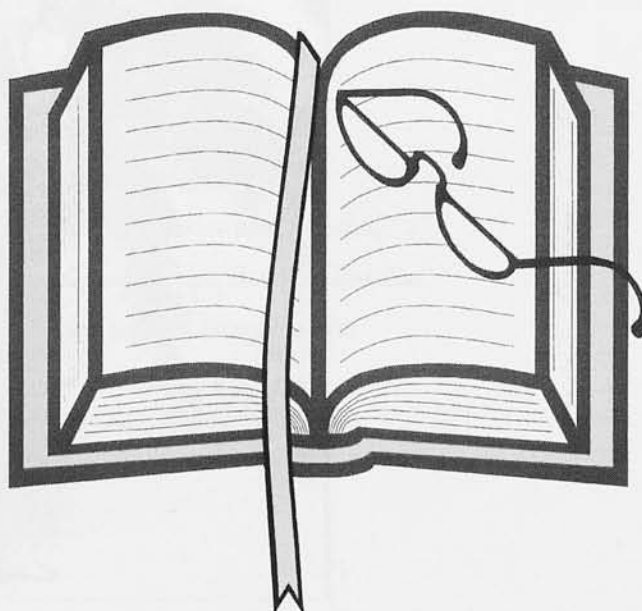
Just a la placeta empedrada que hi ha al costat de l'església de Sineu, travessant l'arc que uneix la torre amb la nau, ben davant la rectoria, sota l'esguard petrificat del lleó de sant Marc, patró de la vila, convocada per l'escriptor sineuer Biel Florit, vaig assistir a una lectura poètica. Aquell vespre càlid d'estiu, un agost del pla que feia densa i olorosa la fosca, a més de llegir uns quants poemes, vaig repartir entre els assistents els exemplars d'una edició de *Peu de rei*, un poema visual fet expressament per aquella ocasió. Entre el públic, un home de cabells blancs i barba curta, també blanca, talment un patrici romà sense la túnica. Quan li vaig donar un dels exemplars em digué, com si jo no ho sabés: "*som en Jaume Pomar, m'agrada la teva escriptura, ens hem de veure algun dia. Faig feina a la Misericòrdia. Passa quan vagis a Ciutat*". D'això fa quatre o cinc anys, però d'aleshores ençà bé que ens hem vist, i hem parlat de poesia, de literatura, de la vida i la mort, temes tots ells que en Jaume domina, home que ho ha llegit quasi tot, excepte, per raons òbvies, el tema pràctic de la mort, que morir només s'assaja una vegada i convé que surti adient, encara que té molt clar que, quan arribi la mala hora, no vol morir davant molta gent i l'han d'incinerar i espargir les seves cendres per la Mediterrània que branda les ones sota el Pontàs de Santanyí. Haurem de consultar, primer, que no es tracti d'un delictes ecològic, que les cendres d'en Jaume podrien contaminar saviesa, una malaltia perversa que la societat defuig.

"Fora terrible que l'explicació de l'obra estigués fora de la mateixa obra". Aquesta assenyada, encertada reflexió d'Isak Dinesen podria posar fi a la presentació de *Temps inconjugable*, l'obra que avui presentem de **Jaume Pomar**, car només la seva lectura ens endinsarà en la comprensió dels seus secrets i ens permetrà fruit-la en tota la seva dimensió. Un text literari necessita la complicitat del lector per compartir la multiplicitat d'explicacions que conté, algunes de les quals l'autor ha expressat de forma conscient i altres que seran fruit de l'aportació imaginària dels receptors. El procés de creació d'una obra no és complet sense la intervenció dels lectors, de

la mateixa manera que fora inútil una presentació sense oïdors. Així que, gràcies a tots per ser avui aquí i compartir aquest acte. (*)

Les presentacions han esdevingut un acte social, del tot necessari, encara que de convocatòria limitada, per tal de celebrar amb l'escriptor el naixement d'un nadó que tindrà una existència dura en els prestatges d'una cultura tan escassa de lectors. Així que som aquí, no només per parlar de l'edició d'un llibre, que al capdavant és un càstig just per l'escriptor, i massa sovint injust pels lectors, tot i que no és aquest el cas, sinó per fer costat a en Jaume i, si això és possible, encoratjar-lo perquè no defalleixi en un camí que enceta aquesta obra i que pertany a l'esforç per abastar l'espai de la memòria.

Jaume Pomar és poeta, assagista i narrador. Escriptor de llarga trajectòria literària i intel·lectual, home compromès amb la seva terra i, sobretot, amb la seva llengua, militant de l'exigència ètica, feiner malgrat els seus principis, políticament desenganyat. Tanmateix, l'única actitud lícita dels intel·lectuals és la vigilància del poder, sense retre's als seus afalacs i a les seves temptacions. El seu compromís, potser l'únic al qual manté fidelitat, és amb la literatura. I cal dir que Jaume Pomar és un extraordinari escriptor que domina els recursos literaris, tant de la prosa com de la poesia, que posa la paraula precisa

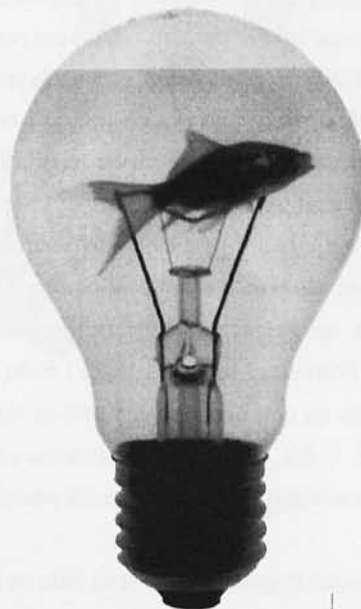
en el lloc precís amb la naturalitat pròpia d'aquells que escriuen d'ofici. Autor d'alguns dels millors poemaris de la poesia catalana de Mallorca dels anys seixanta ençà, és l'autor d'una vintena llarga de llibres i d'innombrables col·laboracions a la premsa i en revistes. Seus són els llibres de poemes *Tota la ira dels justos*, *Amb la mort*, *amorosament*, *Les quatre estacions* o *Frontissa*, per només citar-ne alguns, potser els que més m'han corprès. En la seva vessant d'assagista, ha esmerçat molt del seu temps en la recerca i estudi de la vida i l'obra de Llorenç Villalonga, fins esdevenir-ne un dels especialistes més documentats i qualificats. Entre els llibres d'investigació dedicats a l'autor de Bearn, cal destacar *La raó i el meu dret*, *Biografia de Llorenç Villalonga* i *Llorenç Villalonga i el seu món*. Finalment, com a narrador, ha publicat *Un dia acabaré de legionari* i *En Josep Jueu, xueta*.

A la contracoberta de *Temps inconjugable* vaig escriure: "Jaume Pomar es capbussa, a *Temps inconjugable*, en la viscositat del líquid àmnio de la memòria per recollir els fragments de la desfeta i reconstruir el reflex d'una existència, fugissera com l'essència d'un sexe furtiu, que basa la seva realitat en l'engany permanent, en la ficció d'un desig que mai no es concreta. Pomar s'esmerça a recordar tot allò que abans s'esforça a oblidar, perquè l'edifici que l'home habita és fet d'afegits, i d'adobs, i d'enderrocs, i de trasplantaments que sovint abasten les conviccions més fermes. Jaume Pomar ha cercat, i trobat, refugi en les pàgines que els alcohols dilaten vers la part més densa del somni i esdevenen l'únic far en la foscuria del dia. La vida fou com la recordam i la literatura és, potser, la pitjor part del record o, en qualsevol cas, la millor part del que ens agradaria oblidar. "Per la memòria ha hom membraça de les coses passades", ens recorda Lluís. *Temps inconjugable* és un exercici de lucidesa i d'equilibri perquè la venjança de la memòria de l'home que escriu no amputi la mà de l'home que, malgrat el passat, viu per escriure el futur".

La vida, en realitat, no és el que hem viscut, sinó el que recordam haver viscut. En certa manera, la vida és la memòria de la vida. Pomar fa, en aquest llibre, literatura sobre la memòria de la vida. De la seva vida. Una vida intensa, plena, com la de molts d'escriptors d'aquesta cultura malmesa, de contradiccions que ha hagut d'assumir a contracor. Al capdavant, un escriptor hauria de poder viure de l'escriptura, abocar-s'hi plenament, passionalment, i no a temps parcial com és el seu cas i el de tants escriptors catalans. Aquesta doble vida, de funcionari i intel·lectual, li ha provocat una amargor, un sentiment de pèrdua, un cert ressentiment envers una

Jaume Pomar

TEMPS INCONJUGABLE

PERIFÈRICS
Narrativa

Lluís Maicas

societat incapaç de valorar en justícia la seva tasca. I, això no obstant, quan sembla que està vençut, recupera les forces i envesteix, novament, un altre projecte. En Jaume és d'una feblesa aparent, perquè la seva fragilitat es dissol, o es consolida, tant se val, en un tassó de whisky amb molt de gel.

Deia abans que *Temps inconjugable* enceta un nou camí en l'obra narrativa de l'autor. Es tracta d'un primer lliurament de la seva biografia fragmentada en tres narracions, dues de breus, "Temps inconjugable", que dona títol al recull, i "Espais en blanc i negre", i una, "Michelle", de dimensions que l'apropen a la novel·la. És avinent recordar que una de les quatre parts en què se divideix *Tota la ira dels justos*, concretament la tercera, la formen els "Poemes a Michelle", escrits el setembre del 1966, després d'un estiu durant el qual en Jaume descobreix les secretes conjugacions del francès i ocupa una petita part de la república veïna. En totes tres narracions, Pomar es capbussa en els records per reconstruir no només les pròpies vivències, sinó per dibuixar l'entorn social, àdhuc cultural, d'uns anys difícils en els quals les transgressions, reals

o imaginàries, eren l'única manera d'escapar a la repressió, a l'asfíxia. Una repressió política i religiosa que, mitjançant l'ensenyament, convertia els individus en els seus propisensors. Tanmateix, una consciència mal formada estableix els seus propis límits. Pel que fa a les qüestions que afectaven el sexe, la moral social imposava un silenci, una hipocresia, unes normes tan estrictes que la seva pràctica només era permesa en el si del matrimoni i amb finalitats lícites, és a dir la procreació. Qualsevol altra forma de fruïció era prohibida i només de forma furtiva era possible satisfer-la. En els anys seixanta, la irrupció del turisme, gent procedent de països de costums més relaxats, fou com l'entrada d'un ventussó de llibertat pel que feia a les qüestions carnals. I també a les literàries, car d'aquells anys són un grapat d'escriptors, com el mateix Pomar, o Guillem Frontera, Llorenç Capellà i Gabriel Janer Manila, que iniciaren un nou llenguatge, situat en els marges del realisme social, i, des del qual, denunciaven situacions quotidianes de fragmentació social, de desencís emocional, de descreença.

Jaume Pomar repassa fragments de la seva vida en els quals posa de manifest les seves dèries i les seves pors, les seves necessitats més vitals, les seves frustracions, però també les seves il·lusions, la seva voluntat d'abastar la vida en la seva immensitat de matisos, la seva vocació d'escriptor. Vessar, a través de l'escriptura, inicialment una poesia aïrada, tot allò que l'oprimeix, tot allò que necessita treure's de sobre per poder respirar, atesa la circumstància que l'aire provincià de Ciutat l'ofega. Hi ha, en Jaume Pomar, una irresistible atracció envers la part més fosca de l'individu, àdhuc envers els ambients més marginals de la ciutat. Envers la nit, perifèria del dia, i la gent que s'hi mou, carregada d'històries obscures. Bé el coneixen les barres dels bars quan si aboca per trobar companyia. Perquè tot i el seu tarannà d'home solitari, Pomar necessita la freqüència del frec d'altres pells, el contacte d'altres persones, les converses que exploren les incerteses, però les relacions llargues li són difícils de mantenir, assumir compromisos sentimentals li provoca païra.

L'autor, protagonista de les seves pròpies memòries, en un moment determinat sentència: **"la vida podia ésser encara bella perquè tenia pocs records"**. Potser la felicitat de la infantesa té a veure amb l'escassetat de records, que són conseqüència de viure. Eren els moments de la construcció d'una personalitat en la recerca permanent de la seva identitat. Els anys que descobrí la poesia com una forma de vessar la ràbia, el neguit, la insatisfacció. Els anys que les necessitats del

cos exerceixen més pressió sobre la carn. Els anys de la rebel·lia, de l'exploració, de l'afirmació. Però els records de les vides, viscudes, manllevades, pensades o desitjades, són ja feixucs. Ha arribat l'hora de buidar, en un exercici de catarsi literària, les emocions, purificar-les mitjançant l'escriptura. *Temps inconjugable* té, en la meua opinió, dos objectius, dues intencions. Una d'evident, pròpia de tots els llibres: compartir amb els lectors l'experiència de ser, l'ofici de viure. En els escriptors, aquesta no deixa de ser una necessitat primària. N'hi ha una, però, que afecta la persona, més complexa en les motivacions i que té a veure amb l'edat, amb fer balanç subjectiu de la realitat. Passar comptes amb un mateix.

El llibre que teniu, o tindreu, a les mans, és d'una prosa que respira, lleugera com una confidència, àgil com una conversa, plena de referències culturals, ja siguin literàries, musicals o cinematogràfiques. Un llibre en el qual la línia divisòria entre amor i sexe és tènue i sinuosa, tot i que el sexe sempre és més real. Un llibre de personatges que cerquen, desesperadament, el seu petit lloc en la petita història d'un país que vol oblidar la seva història. Personatges en els límits de la ficció abocats a l'aventura de construir la seva pròpia mentida. Personatges reals, deformats sota estratègies de camuflatge, que ordeixen un entramat de falsies, d'aparences, que s'afanyen a sobreviure en un temps inconjugable en permanent alteració.

Jaume Pomar és un escriptor de múltiples interessos. Res no li és aliè pel que fa al coneixement. La seva curiositat abasta tots els camps de la cultura. La seva obra, el conjunt de la seva obra, no ha tingut, certament, el reconeixement que mereix, ni la difusió que li correspon, la qual cosa només certifica que aquest petit país no ha entrat, encara, en la normalitat, car ignora els seus intel·lectuals, la seva aportació, la seva actitud, la seva lluita contra corrent, mentre coneix els noms dels seus hotelers, contrabandistes i especuladors, d'aquells que han fet fortuna amb la destrucció del patrimoni col·lectiu, sota la coartada del bé comú. No vull acabar aquesta intervenció sense posar de manifest la meua admiració personal per en Jaume i el meu agraïment per la seva obra literària. I, com deia al començament, esperonar-lo perquè no ens privi del plaer de futurs lliuraments. Gràcies Jaume. Gràcies a tots.

Desembre 2001.

(*) L'acte de presentació de *Temps inconjugable* va ser a la Casa Museu Llorenç Villalonga de Binissalem.

JOSEP VALLESPÍR

Mallorca plora, es mor

La terra que ara fort trepitjo bull,
i l'he d'anar trepitjant molt amb bones,
rodejant la illa, a passes rodones
com cercles, si d'aquí fugir no vull.

Mallorqueta meva, diga'm qui t'escull
les costes per omplir-te-les a tones
de ciment, en quines mans t'abandones,
oh! Verda terra d'ahir, plores avui

el mal d'aquesta gent que no t'estima.
Tu bulls, tu pateixes, tu plores, ai!
tot crema i sens aigua el foc no es pot matar.

Enveja a terres fas amb ton bell clima,
d'on brollen poetes que diuen: "Mai
morirà ma terra sense abans lluitar".

Xaro Sánchez

Quin malson!

Novament la mort em prepara l'estora,
"Passa, passa", em diu, "no et quedis a fora".
Un cop dins ho comprovo; tot tancat.
El llum també però la por ho ignora.

No estic sol, tot sembla més bé un mercat
de pells, cossos i ànimes capficat
dins d'un quartet fosc sense llum ni hora.
No em fa cap gràcia, m'he equivocat

de lloc, de dia i de mort, no és la meva,
encara no. Puc notar un neguit,
el preludi d'una mort inexperta

que em corromp i s'acosta sense treva.
Sol ara enfront la mort, cridant al llit.
Tanta sort que un petó teu em desperta.

Josep Vallespir i Pons (Sa Pobla, 1982)
ha obtingut l'accèssit del Premi Literari
Baix Camp per a Joves "Premi Gabriel
Ferrater de Poesia/Omnium Cultural"
a Reus, Tarragona, 2001.

Poètica

Tal com jo ho penso, el poeta no és, necessàriament, un ser aïllat en una torre d'ivori. En tot cas, el seu allunyament aparent, ha escrit Marià Villangómez. "és per a una més íntima unió". El seu mester és solitari i solidari a la vegada. Quan el poeta s'encara al paper en blanc, s'enfronta al no-res i a si mateix. Es lliura aleshores a l'acte de crear una realitat que vol ser essència de pregones experiències... "La poesia -diu el propi Villangómez- és poesia i res més, una emoció diferent, una nova categoria, que vol, encara ésser expressada".

Per altra banda, el poeta forma part d'un poble determinat, en el si del qual es nodreix i del qual rep influències, ocupant un lloc simbòlic... La seva vida, la seva biografia serà sols una circumstància, un accident... Considero important, en un poeta, la seva escriptura i la capacitat d'aquesta d'interrelacionar-nos amb la Història, expressant experiències compartibles, com podem copsar, per exemple en el poema de Paul Éluard titulat "Queda", en el qual desplega -en sols vuits versos senzillíssims, sense puntuar- tota l'emoció d'una nit d'amor entre una dona i un home, en les circumstàncies excepcionals d'una ciutat ocupada pels enemics de la vida, en aquella hora tràgica de la Història, on els poetes, una vegada més, donaren prova de la seva capacitat comunicativa.

Amb tot, malgrat que la persona que parla en el poema -diríem, simplificant Carlos Bousoño-, sovint coincideix amb el jo del poeta, és substancialment un personatge, una composició que la fantasia aconsegueix a través de les dades de l'experiència. Però també, el poeta és ell mateix un personatge. Un fingidor, com volia Pessoa.

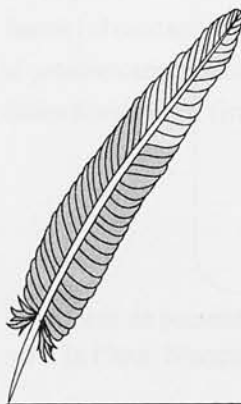
Per això sempre serà millor el distanciament per a llegir una obra -un càlid distanciament-, per entredre-la sense les deformacions que la quotidianitat imposa. Ens cal, doncs, superar l'anècdota, la referència concreta. Una feina que pertoca, en primer lloc, al poeta, el qual parteix de la vida per oferir-nos, amb la fràgil -però decisiva- ferramenta de l'idioma -destilació

col·lectiva i alhora forjadora d'un esperit històric: pàtria, nació o poble-, la sensació d'una realitat transcendida.

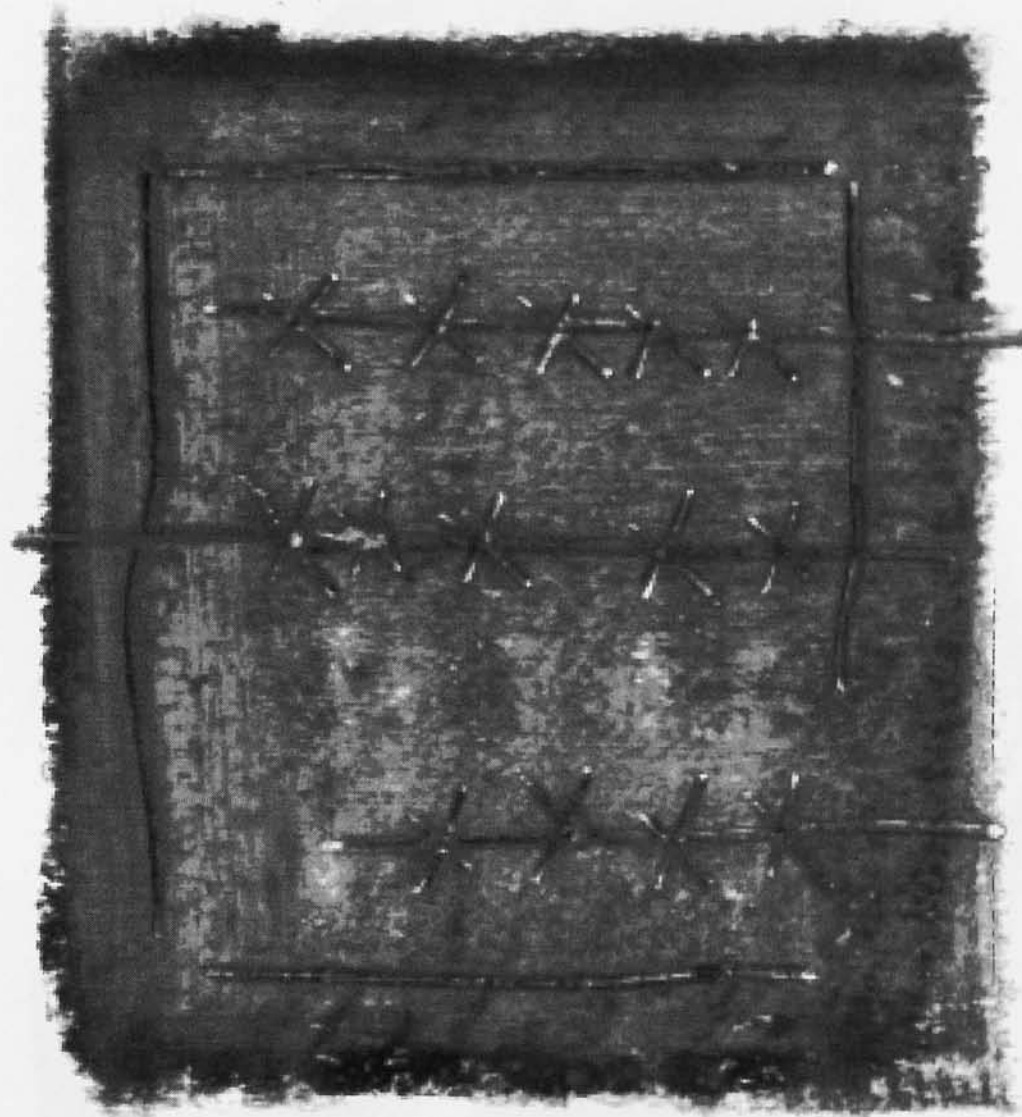
Si la vida -sempre dins el marc de la Història, o de la Cultura- no batega en la nostra escriptura, aquesta serà una cosa perfectament inútil, la pràctica més estèril. Però si l'escriptor s'accontenta sols a calcar els esdeveniments vivencials o sociològics, farà una obra igualment pobra, on la flama de la suprema harmonia s'extingirà, com s'extingeix la flama d'un quinqué en una habitació sense oxigen. En canvi, si reeixim en els nostres propòsits, aleshores la poesia que "ens espera -com diu Marià Manent- de vegades al cor del silenci", s'obrirà camí amb els mots que gosem combinar amb voluntat d'estil.

Així, als meus poemes, espero haver reflectit inquietuds compartibles, ja que, com va encertar a dir T.S. Eliot, "no hi ha cap art més obstinadament nacional que la poesia", la qual deu néixer, penso, d'un aferrissat amor a la vida i, per tant, d'una certa consciència de ser dins la Història, que no privi, com en el cas de la poesia xinesa, i segons paraules de Marià Manent, "de la més ardent atenció al prodigi de les coses de la natura i de les que afaïçonà la mà de l'home". Per altra banda, el poeta sap que pertany, mercès a la llengua emprada, a una tradició literària, per bé que això no implica absoluta subjecció al passat ni vol pas dir, tampoc, que en cercar els camins que més li plaguin, hagi de ser considerat, per això, irreverent. La poesia, a vegades inaprehensible, sovint avara, en formular-se difícilment es decantarà per vessants regressius i, no del tot d'esquena a la realitat, tampoc deixa d'indagar, intentant desvetllar-los, en els els misteris que s'oculten sota l'escorxa de les coses.

JEAN SERRA

A l'opuscle 9 de
la Col·lecció Poemes
Essencials, editat per la
Conselleria d'Educació i
Cultura, Direcció General de
Cultura, Juny 2000

Jean Serra

Jean Serra, 99

Poètica

paradís

ho
tenia ,pensava, tot:i tot era
un arbre,una font,una llum i Uncosnu que semblava
ser-ho
tot

i un dia ,pensà,
tot
pel mossec rabent de la fosca
,com el somni,s'esvairia

I
per això Endespertar
l'En
demà es digué ,pensà,
sóc una mica més
mort

i es demanà:Qui m'empeny
?

MIQUEL BEZARES

Versllum

Col·leccio Balenguera,
Editorial Moll, 2000.

MIQUEL BEZARES (Llucmajor, 1968) és filòleg; té publicats els llibres de narrativa *Susanna i l'estranger* (1991), *Plaça d'Àfrica* (1996), *Susannes* (1998) i *Quan els avions cauen* (2001) i de poesia ha publicat *Cos de Calitja* (1987), *Carnaval* (1989), *Crònica del desfici* (1991), *11 Poemes* (1997) i *Versllum* (2000).

Ambaixador d'un país inexistent

En una nit de setembre de 1999, n'Albert em confessava, preocupat, que feia temps que no escrivia res de poesia. Nosaltres, els poetes, sabem que la poesia ve quan ella vol, ella és la que mana, nosaltres som en una primera instància el vehicle receptor.

I mira per on, record el seu somriure joiós quan en un moment determinat del sopar, rodejats com estàvem de tanta intel·lectualitat, exclamà: *Vicenç! Ja tenc la idea per a un nou recull: Uc!*

Així fou com després d'un any i mig el poeta i amic Albert Herranz ens ha donat a conèixer el seu darrer treball poètic: *Ambaixador d'un país inexistent*. I ho ha fet seguint la línia ascendent dels seus darrers llibres. Sí, perquè aquest és un paisatge ple de colors i clarors, un caramel que agrada i que es menja amb plaer, uns poemes amb un aire elegant i a voltes hiperrealistes, tremendament visuals i amb resolucions finals prou aconseguides pel meu gust. La veritat és que la seva lectura, juntament amb la del *Calostre de la vida* d'Àlex Volney, *Una varietat del mim* d'Antoni Xumet i el darrer llibre de Pere Joan Martorell *Breviari de la cendra*, lectures que m'han acompanyat aquestes passades festes de Nadal, m'han fet gaudir d'allò més. Sí, perquè malgrat la diferència d'estils i temàtica, són llibres d'una qualitat certa, certa però a la vegada promeses d'altres fruits de cada vegada més i més engrescadors.

Ja ho deia Blai Bonet, entre d'altres, que l'escriptor ha de construir el seu univers des del lloc en que viu. I aquesta premissa la segueix Albert Herranz amb una tal singularitat, no oblidem que Albert és nat a Estocolm, fill de pare madrileny i mare sueca i vivint a la nostra malmenada Ciutat, que tot el seu microcosmos es traspua en aquest llibre.

Així el seu barri de Santa Catalina, els seus amics, la seva cussa i la seva moixa, les barques i la mar, el bar Tomate i la copeta de vi, el seu gust per una certa anarquia i per tot allò utòpic en que ell creu i pel qual lluita. Ah! i no vos vull parlar d'un o altre poema, perquè el que val d'aquest paisatge tan variat i cromàtic és el conjunt.

Gràcies Albert, Àlex, Antoni i Pere Joan, aquest Nadal del 2001 els vostres versos han apaivagat la recança que normalment em porten aquestes festes.

VICENÇ CALONGE I GUSTÀ

Gener 2002.

Poema covard

PERE JOAN MARTORELL CASTELLÓ (Lloseta, 1972), és llicenciat en Psicologia i postgraduat en Psicologia Clínica. Col·labora habitualment amb articles d'opinió a la Premsa Forana (APFM). És regidor de Cultura i Jovenut de l'Ajuntament de Lloseta. Ha publicat contes i, entre d'altres, ha obtingut els premis de narrativa breu Vila de Mislata, Sant Bartomeu de Montuïri, Ploma de Ferro de Capdepera, Maig de Vila-Real, l'IFAC de Calp, Casal Calassanç de Barcelona, Garrotxa, Art Jove, Solstici de Manises, Sant Jordi de Sarrià de Ter i Vall de Sóller. És membre de l'AELC i han aparagut poemes seus a les antologies *21 Poetes del XXI* i *La poesia a les Balears a finals de mil·lenni*, (edició bilingüe en català i francès). Té publicats els llibres de poesia *Del record contra el temps*, 1995, (Premi Llorenç Moyà, 1994); *Via Crucis* (1996); *La veu del silenci* (1996); *Curs de matèria reservada*, 1997, (Premi Martí Dot per a poetes joves, 1996); *La tardor de l'ombra*, 1997; *Llibre d'Eros*, 1998, (finalista del Premi Literari de la Universitat de les Illes Balears per a escriptors joves, 1997) i *Breviari de la cendra*, 2001, (finalista del Premi Bernat Vidal i Tomàs, 1998).

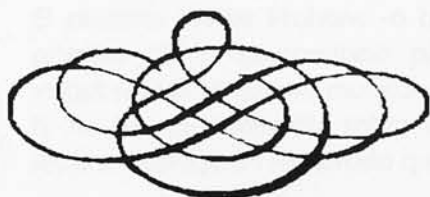
*I és certíssim allò que diuen els savis:
no diguis mai d'aquesta aigua no en beuré.
Perquè el futur és més incert,
i també tu ho saps, fang del meu fang,
que l'adéu per a sempre; certíssima incertesa.
Viure, viure dia a dia, oh mestre perfecte!,
ens apropa a la veritat de les coses,
al foc que crema flames...
I necessitem patir per oferir, potser vençuts,
la sal de cada llàgrima a la vida,
a cada solpostada que es rendeix
albirant de la fosca el triomf,
com aquest covard poema.*

Curs de matèria reservada
Columna, Barcelona, 1997.

STRIP-TEASE

*L'alquímia seductora i secreta distància
del florent sexe dins l'orb avern
on les parets riuen i riuen
pels assots ja apaivagà
l'ansiosa flamarada
d'amor adúlter
com era
e l
meu*

Díptic, a La Veu del silenci
Veus baixes, Di7 Grup d'edició
Binissalem, 1996.

Pere Joan Martorell

PERE MUNAR

Record vers la mar

Quan el Sol llueix
vers la mar enfollida,
quan vora l'esvoranc
d'una espasa trencada
vessa la sang d'una ànima;
quan l'amargura lila
de la flor de romaní
es torna llum de fades, llavors
el pi lluu en nimfes de blau
i l'incert destí
de les coses belles,
les fulles de la vida,
les flors al cel nocturn,
arriba al vèrtex, on la llum,
la vida, el mal, la dolçor
i la mar, s'uneixen per formar
un llunyà record
al somni d'un món que,
per molt de temps,
restarà agonitzant.

PERE MUNAR ADROVER, nascut el 6 d'abril de 1984 a Cala Figuera (Santanyí) és un jove amant de l'art de la poesia. Començà a escriure després de la mort de Blai Bonet, el seu oncle. El seu lloc preferit per a escriure és vora la mar i les penyes i especialment, en els dies en que les ones colpeixen les roques amb tota la seva força. No obstant, és un estudiant de ciències que vol arribar a ser astrofísic, la seva gran passió. I, de fet, què pot ser més poètic, i romàntic, que mirar els estels de la nit obscura i solitària?

Reflex lila, munt la mar

En flors roges sobre tes escumes,
en argentades nafres, profundes,
Mar, em mostres el matís en vers
que la falç daurada de la Lluna
estampa en la teva ombra
tenyint-te de solitud amarga.

Un cant em desvetlla, incessant,
i s'escampa dins l'anell de l'infinit
com un vaivé poruc de despertar
el més vell i melangiós instint,
que és en la nit recitar els versos
més humils, cap al mirall lila
de la Mar.

El cor immers

El cor immers en el desig gemega
i s'esberla sota la daga de la llum.

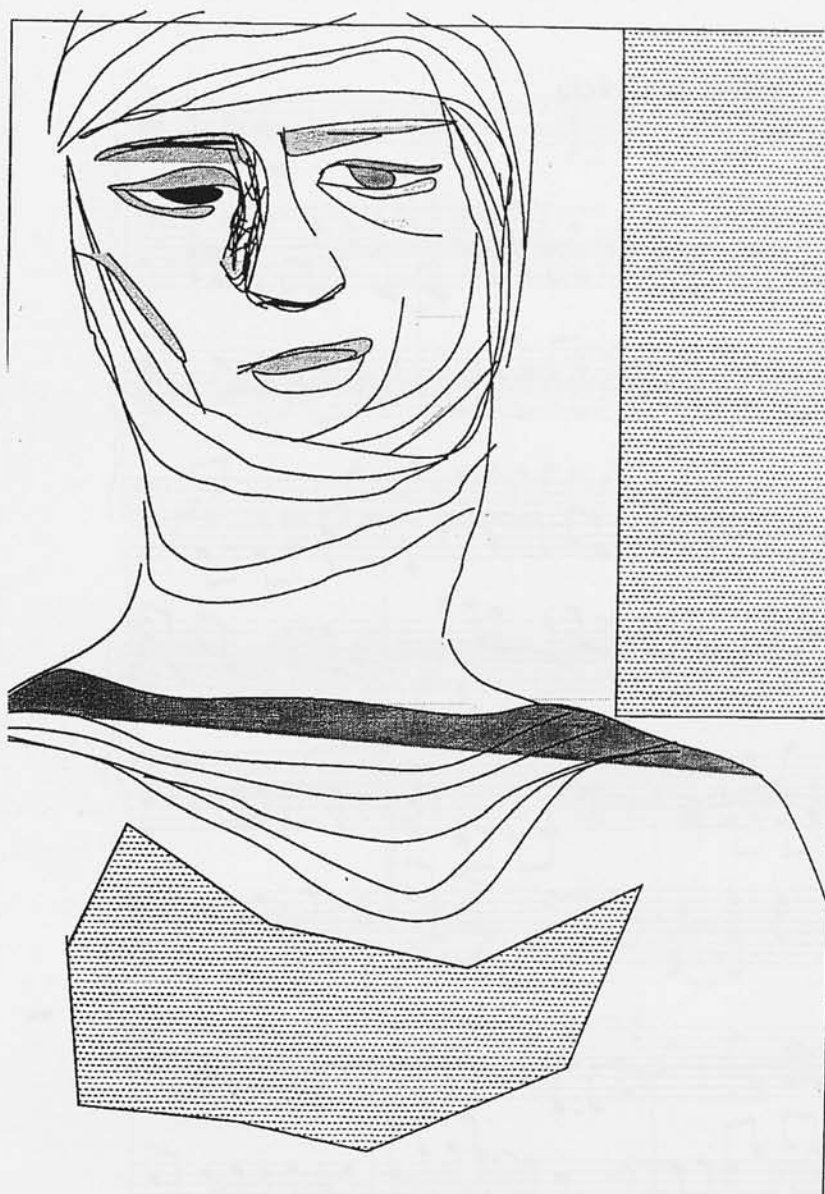
Obscur és el somni del poeta,
l'amor que ha sospirat
i el llindar del seu turment.

Ai la mar infinita i blava
vers les escumes,
i la llar tendra dels meus ulls.

Si el dolor es fes tornar llum,
en cent ones em desfaria,
que mon cor gemega
immers en un desig d'amor.

Guillem Simó

Vistes de Grècia

Pel juny els cocs amb camiseta
albiren les vistes de Grècia
i amb un dit greixós acaronen
el pèl sorrut de llurs panteres

Viuen a les cases del port
cortines fetes de plants vius
pintades de sospirs vermells
ferum de xulla i peix bullit

A prop de la fusta calenta
trameten mil signes furtius
fan bategar malles immòbils
de llurs navilis interdicts

L'hora millor és el capvespre
a la sortida dels obrers
quan els nois formosos repassen
calcetes grogues amb serrells

D'ells un ull candi al cenobi
vers les altures es desvia
on dos monjos joves s'encalcn
tots solets dins l'aspra garriga

Del recull inèdit *19 Poemes amb música (1973-2000)*

El pianista Xavier Prohens -a qui l'autor mai no agrairà prou la primícia d'una interpretació privada d'aquestes músiques- ha volgut revisar la notació musical, n'ha corregit alguns defectes, i, en fi, ha fet suggeriments sobre el *tempo*, tot això a partir d'una lectura intel·ligent i mesurada que l'autor subscriu íntegrament.

GUILLEM SIMÓ

Vistes de Grècia

$\text{♩} = 76$

mf

The musical score is written for piano in 2/4 time. It consists of five systems of staves, each with a treble and bass clef. The first system starts with a first ending bracket over measures 1-4. The second system starts with a measure rest in the treble staff at measure 5. The third system starts with a measure rest in the treble staff at measure 9. The fourth system starts with a measure rest in the treble staff at measure 13. The fifth system starts with a measure rest in the treble staff at measure 17. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and dynamic markings like *mf*.

S'Esclop

Pàg. 19 , II època, núm. 1

Gener-febrer 2002

Dos poemes de Ferrà

FRANCESC LLADÓ

Malgrat que un poema pot llegir-se independentment del context en què ha estat escrit, a vegades pot ser interessant saber les circumstàncies de la seva naixença. Aquesta idea ens ha impulsat a contextualitzar dos poemes de Miquel Ferrà. *Bois de Boulogne* és de l'any 1913. En aquells moments, Ferrà era a París on romangué durant un mes treballant en l'edició del *Blanquerna* de Ramon Llull. Hi havia anat a consultar el manuscrit, depositat a la Biblioteca Nacional de França, per prendre'n les variants i omplir algunes llacunes que tenia el manuscrit de Munic. Una vegada obtingut el permís, el gener de 1913, Ferrà viatjà a París i s'hostatjà a l'hotel St. Louis del boulevard St. Michel. Des d'allà, quan fa cinc o sis dies que treballa a la Biblioteca, escriu a Mn. Alcover, li diu que del *Blanquerna* no caldrà treure'n fotografies, si no és unes quantes per a mostra i que la confronta li resulta fàcil. També li comenta que París li agrada molt. També en parla a Maria Antònia Salvà i li diu que París es bellíssim i li cita allò que més l'ha impressionat: els conjunts monumentals, la gegantina columnata de la Madeleine amb les seves estries blanques demunt un fons de sutja; l'arc del Carroussel, de marbres rosats i negres, al jardí de les Tuilleries; l'incomparable plaça de Notre Dame amb l'estàtua de Carlemany i la cúpula del Panthéon. Així mateix li diu que hi fa molta feina. Ferrà torna el mes de febrer i resumeix a Mn. Alcover la tasca que ha fet, dient-li que va prendre a mà totes les notes del *Blanquerna* manco un capítol i alguns textos mals de desxifrar que havia duit en fotografia.

Per a Ferrà el viatge a París representà una presa en contacte amb l'estranger i la capital europea de la cultura. I, a pesar de l'escàs temps de que disposava, encara va trobar el moment per escriure el poema *Bois de Boulogne*.

L'altre poema, *Swimming*, pertany a una suite titulada *Sportswomen* que escrigué el 1916. Ferrà que aleshores tenia al voltant de trenta anys, havia estat visitat per l'amor en diverses ocasions. Aquesta circumstància el mena a escriure la poca poesia "amorosa" que li coneixem. En efecte, l'any 1914, coneix la mexicana Palma Guillen que, segons Lluís Nicolau d'Olwer, s'enamorà de Ferrà i li dedicà el poema *Rosa de maig florida*, un poema de renúncia a l'amor que se li ofereix. Per altra part, a la primavera de l'any 1916, Miquel Ferrà assisteix a un curs internacional que imparteix la doctora Montessori a Barcelona. Al curs hi assisteix gent de diversos països. Ferrà hi coneix dues jovenetes angleses: Miss Gunn i Miss Napier. Un cop acabat el curs, Ferrà i el seu amic Lluís Nicolau d'Olwer venen a Mallorca amb aquestes dues companyes i assisteixen a les processons de setmana Santa, fan algunes excursions per la Serra i van al Gorg Blau on neden. Ferrà ho conta a Maria Antònia Salvà d'aquesta manera: "De mí supòs que'n corre qualque llegenda, i que t'haurà arribat a les

orelles. Segurament aquesta vegada, al revés de com sol passar, la llegenda serà inferior a la història; perquè les nostres aventures amb Miss Napier i Miss Gunn, es precis una fantasia anglesa —superior decididament a la meridional— per imaginar-les" En el moment de partir cap al seu país, Ferrà comenta a Maria Antònia Salvà que deixarà aquestes companyes amb recança i, poc temps després, dedica la versió d'un poema anglès, publicat a *La Almudaina*, a Miss Napier. I uns mesos després, escriu la suite *Sportswomen*, a la qual pertany el poema *Swimming*, que creim molt relacionat amb la coneixença d'aquelles damiselles angleses. Ferrà admirava profundament tant el sexe femení com la cultura anglesa i d'aquí en degueren néixer aquests poemes.

Quant a l'amor, Ferrà té una reacció ben curiosa: l'any 1917, escriu a Maria Antònia Salvà, li envia dos poemes de la suite abans esmentada i li comunica que ja no n'escriurà cap més d'aquest gènere, promesa que compleix. D'altra banda, aquell mateix any, escriu el poema *Amor tinc por* que ve a ser una negació de l'amor eròtic i una exaltació de l'amor fraternal. Ferrà havia conegut l'amor i optava per idealitzar-lo i a renunciar-ne com a cosa real. En efecte, el viatge a Mallorca i les excursions que hi feren encara són recordades per Ferrà vuit anys després, el 1924, quan en una carta dirigida a Lluís Nicolau d'Olwer, el qual és a l'exili, li diu: *Us escric des d'una terra de cartoixos i cucurulles, i podeu pensar amb quina recança us he recordat aquests dies primaverals trespant per ca'n Formiguera i per les Caputxines amb gent turística que no era anglesa...* i després de dir-li que han tornat a Mallorca alguns amics comenta: "Les que no han tornat, ni tornaran més —hèlàs!— son aquelles cucurulles que roman-dran, amic Nicolau, dins la nostra vida com les aurenets de Bécquer" i, en una altra carta, afirma: "Tot és sec a Mallorca, però aquell Gorg del pla d'Aumalluig conserva la frescor i la transparència soleïosa d'aquell dia inoblidable. M'hi vaig tornar sucra "in memoriam" i vaig pensar en vos i en aquests llacs suïços d'un encant tan diferent d'aquella taceta"

Els anys que van de 1911 a 1917 són possiblement els més fecunds i importants en la vida i l'obra de Miquel Ferrà; són els anys de les campanyes al Sòller, *La Almudaina*, *Ca Nostra* i *La Última hora*; els anys dels seus primers llibres de poemes: *Cançó d'ahir* i *La Rosada* i és a punt de començar l'època de *La Veu de Mallorca* i del Centre regionalista. En aquells moments intenta acostar-se a una poesia diferent de la que havia fet i faria, però, molt aviat la dona per acabada, perquè, possiblement, no complia el model que tenia de la poesia en general.

Swimming

Rient al bes picant de les frescors,
nua sota el tricot, s'atansa a l'ona.
L'aire marí fa enrera l'albornós:
ella amb un gestic decidit l'hi dona.

Hurra! L'escuma esflora una corona.
Jugant esquitxa el vent son peu descalç.
I al delitós platxeri s'abandona
son cos elàstic, impregnat de sals.

El verd cristall de l'aigua qui s'esberla
transparenta sa carn com una perla.
Son braç fa en l'ona un vigorós esqueix.

I en sortir de la mar, regalant tota,
en sos membres gentils lluu cada gota
damunt la pell tibant de dona-peix.

1916.

MIQUEL FERRÀ

A mig camí

Bois de Boulogne

Cel de gener. La boirina remulla
les matinals hivernenques grisors.
En els brancatges no resta cap fulla
sobre el desert llunyedar vaporós.

L'amplia avinguda d'alberes esgaia
prats qui verdegem d'herbei eixerit.
A la ribera un desmai es desmaia
damunt les aigües d'un llac adormit.

Un cigne negre i vermell talla l'ona;
cèrcols de plata s'hi van dilatant.
Per dins els troncs, una blanca amazona
passa allà enfora amb un vol palpitant.

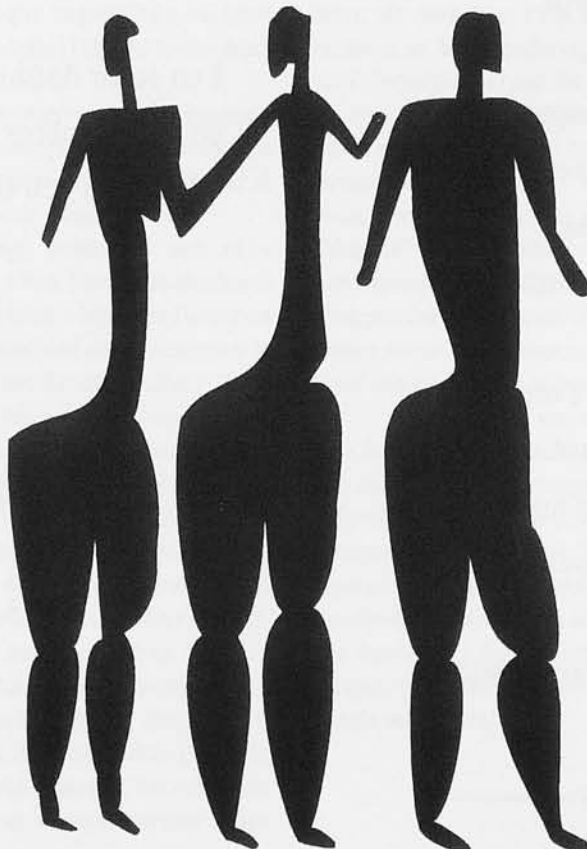
París, 1913.

Esperança

No t'expliques que t'hagi deixat per aquesta dona tarada de fàbrica, diguem-ne "deforme", i sé ben segur que te n'estàs fent creus i preguntes constantment, car em saps viciós i corrupte en l'amor, però no coneixes bé el grau de pertorbació que en aquests moments em corca o tal volta podríem dir que m'alimenta. Ha passat molt de temps d'ençà que vaig renunciar a tot i en l'Espe crec que he trobat la companya perfecta: un poc geperuda i amb el cap deformat però prou eficient per a guardar silenci en les ocasions que em sembla precis no comunicar-me amb ningú. El seu cos potser tou des del seu naixement, sumint-la en una eterna paràlisi i una progressiva erosió dels seus teixits si es que en algun moment de la seva miserable vida els pogué desenvolupar. Però, fins ara ha aconseguit que almanco un parell d'hores al dia em senti un home de veritat, amb cos i ànima, i des del seu silenci i amb la seva mirada; l'únic llenguatge possible en el seu rostre, llegeixi les meves paraules d'agraïment. Van passant els dies i les nits i l'Esperança i jo cada cop ens entenem més. La nostra relació és fluida i crec que al seu pesar un poc salvatge, això darrer potser sia la causa de trobar-me avui en aquesta anguniosa situació. No crec pas que sia una bona idea presentar-la a la nena i et prego, per acabar, que si no hi ha res de nou no em tornis a trucar, no m'agrada conduir i parlar. S'està fent tard i ho trobaré tot tancat. He d'arribar al taller de'n Martí perquè em pugui posar un pegat.

Si la meva aimada Esperança, definitivament és desinflàs, no sé pas com podria passar aquest mes de febrer sense tu.

ÀLEX VOLNEY

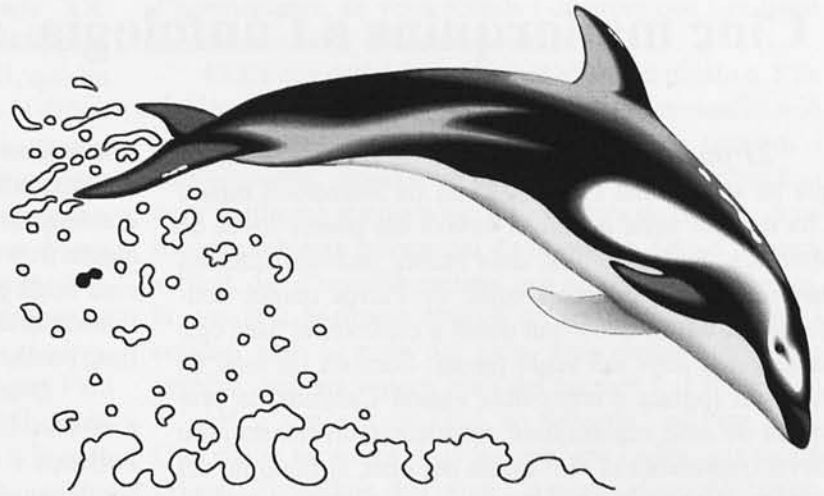

JOAN PERELLÓ

Voldria tenir mans de manobre
i esculpir un escar
on amagar-nos
i, només amb la remor
de la darrera aigua,
estimar-nos a poc a poc,
vessant la sal.

Sal de Migjorn

Leonard Muntaner, 2002.

Joan Perelló Ginard va néixer l'any 1953 a Campos. Juntament amb Damià Pons, Leonard Muntaner i Guillem Soler, participà en l'obra col·lectiva *Templant l'equilibri* (1973); és l'autor de *Sempre trobareu algun dolor* (1973), *Bat de llavis* (Premi Andreu Roig, 1975) i de *Carasses* (Premi Bernat Vidal i Tomàs, 1997), *La set del viatger* i *Sal de Migjorn* (2002).

Doblegues el paper amb pulcritud. Una, dues, tres, un caramull de vegades, tantes com facin falta. Si el tornassis a obrir ja no seria perceptible la teva lletra enmig de tantes rues. Havies intentat, amb aquestes mans ineptes, amagar darrera un poema tot el que et cou, tot aquest mal cos, febrós, destrempat, decrepit. A les teves mans no s'hi detecta, emperò, l'expressió de goig de l'artista, la vanitat. Són unes mans que envelleixen, deformes, esquinçant-se com el color de la lluna, com la teva veu a una fulla de paper en forma de versos. Agafes de bell nou el paper del darrer poema i li cerques els mateixos solcs. L'esqueixes pels mateixos dobles, amb trossos menuts, fins esdevenir invisibles. Mai més podràs recordar el darrer poema que vares escriure.

La set del viatger

Balenguera 101,
Editorial Moll,
Mallorca, 2002.

Cinc mallorquins a l'antologia *21 Poetes del XXI*

21 poetes del XXI (Barcelona 2001), l'antologia que ha seleccionat Ernest Farrés, de Barcelona estant, s'ha mostrat prou generosa envers els poetes joves de Mallorca. Parlo, és clar, dels autors inclosos dins les darreres lleves, perquè l'aplec de Farrés només contempla els autors que s'han donat a conèixer al llarg dels darrers deu anys del segle passat. Damunt un total de vint-i-un joglars d'arreu dels Països Catalans, la presència de cinc mallorquins constitueix un barem prou elevat: representa el vint-i-cinc per cent, si fa no fa, del nombre dels antologats, i potser és l'inici d'una valoració equitativa i justa del treball poètic que es realitza a les sempre difícils perifèries. No faré, ara i aquí, un capítol de greuges adreçat a la crítica oficial del Principat, encara que tothom sap que la poesia mallorquina, de la postguerra ençà, ha estat malentesa. O, pitjor, ignorada. I el mateix podríem afirmar en relació als poetes valencians. O als de les comarques catalanes. Tant és així, que moltes vegades hem hagut de verificar que els treballs poètics fets fora de Barcelona constitueixen compartiments estancs i no, com seria lògicament desitjable, vasos comunicants.

La situació, segons sembla, ha canviat, i el fet és motiu d'alegria. L'antologia d'Ernest Farrés n'és una mostra palesa quan observem la presència destacada de les nostres joves generacions. Cinc veus mallorquines troben, d'aquesta manera, accés als lectors dels Països Catalans a través d'una important editorial barcelonina - Proa- i dins una col·lecció històrica, emblemàtica -Óssa Menor-, creada el 1949 per aquell voluntariós i benemèrit Josep Pedreira. Aquesta col·lecció, --"la més veterana" dels Països Catalans, com la definia no fa gaire Bartomeu Fiol, comentant l'antologia que avui vespre ens ocupa--, jugà un paper important durant els temps heroics de la resistència cultural i lingüística.

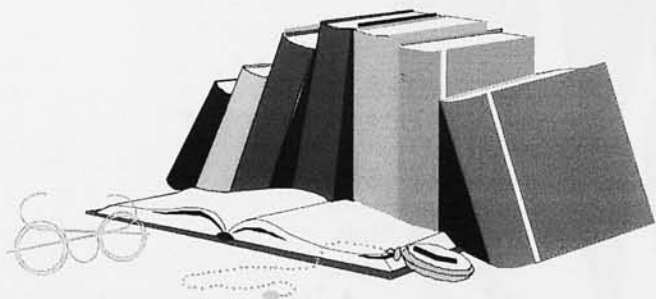
Els poemes dels cinc autors mallorquins són testimoni de cinc veus que se'ns presenten valuoses, intel·ligents, molt esperançadores. Cinc poetes amb nom propi: **Miquel Bezares** (Llucmajor, 1968), **Antònia Arbona** (Sóller, 1970), **Antoni Xumet** (Port de Pollença, 1971), **Sebastià Alzamora** (Llucmajor, 1972)

i **Pere Joan Martorell** (Lloseta, 1972), regidor de cultura d'aquest poble i organitzador d'aquesta vetllada. Provaré d'assenyalar algunes característiques generals de tots cinc, alguns trets comuns que els unifiquen, per bé que mostren cinc estils prou diferenciats, cinc maneres d'entendre la llibertat creadora en el moment present, l'avui mateix del llarg i antic filar de La Balanguera.

D'una banda, observem que tots cinc són nascuts a la Part Forana: dos a Llucmajor, una a Sóller, un a Pollença i un altre aquí, a Lloseta. Quatre d'ells, han continuat vivint en el poble nadiu i sols un ha canviat de residència, n'Alzamora viu a Barcelona. Si pensem en les ancestrals diferències entre camp i ciutat, més notòries a l'hora de mesurar processos culturals, podríem convenir que en l'hora present s'ha complert una mena de justícia poètica. La desproporció, tan injusta, tan dramàticament desfavorable a les zones agràries, avui es mostra en procés de franca liquidació. La revolució turística ha anivellat, sens dubte, antics desequilibris, i la comunicació fluida entre Palma i la Part Forana ha operat un canvi substancial. Aplicat al tema que ara ens ocupa, el de la poesia, el procés de transformació d'una terra i una gent ens pot parlar del temps com a element justicier. La poesia, entesa com a manifestació d'alta cultura, actualment, ha experimentat un desplaçament de Palma a la Part Forana. S'han acabat els desequilibris d'uns anys que són ja només història.

Una altra característica aplicable a tots cinc és que són universitaris. La Universitat de les Illes Balears, creada el 1978 amb el nom d'Universitat de Palma de Mallorca, assolí un notable desenvolupament a partir de 1983, quan s'inicià la construcció de nombrosos edificis a l'actual campus universitari de la carretera de Valldemossa. Quan el 1992 s'hi traslladen tots els estudis que havien ocupat altres edificis, ens trobem en el moment que alguns d'aquests cinc poetes -no tots, algun ja s'havia titulat- cursa estudis i rep ensenyament oficial d'una carrera de lletres. El fet ara interessa perquè aquesta generació de poetes que avui es troben pels vols de la trentena, no han hagut d'ésser autodidactes, a diferència de tants altres d'èpoques anteriors, jo mateix, per exemple.

Són poetes universitaris. Això vol dir que malden, tots ells, per fer una poesia que no s'alimenta de la tradició envellida i obsoleta, sinó que escriuen amb la mirada tensa vers la modernitat. O, si ho volem, dit sigui amb més rigor conceptual, la contemporaneïtat. Sens dubte han anat elaborant, amb llibertat i alè creatiu tan propi dels jovenívols anys de la fúria i de l'aprenentatge, cinc móns poètics diferenciats, individualitzats, subjectius, amb voluntat d'arreglar-se netament dins les

avantguardes europees vigents durant el segle XX. Actituds renovadores iniciades algunes en el XIX, però el ressò de les quals perdura en aquest segle XXI, que tot just acabem d'encetar. En aquesta direcció, no és difícil trobar, en les obres de tots cinc, ecos dels poetes europeus que han assolit fites cabdals o han marcat nous camins en el conreu de la lírica dels temps moderns: Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud, Rainer Maria Rilke, Cesar Pavese, Edward Estlin Cummings, T.S. Eliot, el bigarrat i apassionant món de les avantguardes històriques d'entre *deux guerres*, especialment el surrealisme francès amb les aportacions d'André Breton, Paul Eluard, Luis Aragon, etcètera, etcètera. Però cal observar, també, que aquest cinc poetes, cadascun a la seva manera, ha posat esment en la lectura del bo i millor d'una noble tradició que conforma la història de la poesia catalana contemporània. Ara i adés, hom pot observar fins a quin punt han destriat autors, llibres, moments, versos, dels grans mestres que han conformat processos d'expressió adreçats cap al futur: Ausiàs March, Carles Riba, Joan Salvat-Papasseit, Salvador Espriu, Miquel Martí Pol, Vicent Andrés Estellés, Gabriel Ferrater, Joan Vinyoli... I, en determinats casos, més concretament, aquells poetes mallorquins que han aixecat columnes sòlides sense les quals l'edifici de la poesia mallorquina portar no tindria consistència: Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Blai Bonet, Josep Maria Llompart, Jaume Vidal Alcover i altres mestres més propers a tots nosaltres en el temps, com Miquel Àngel Riera i Bartomeu Fiol.

Aquests mestres assumits posen en presència d'un altre tret comú als cinc poetes. A diferència de generacions anteriors, que han hagut de mostra-se bel·ligerants amb les lleves anteriors, dins un procés que potser va de Rosselló-Pòrcel a Andreu Vidal Sastre, (sense oblidar el llarg parèntesi entremig d'una guerra i una inacabable postguerra que entrebancà tants processos normalitzadors), ells, els poetes joves dels quals avui parlem, no s'han revoltat en contra de les generacions anteriors. La raó, em penso, és que les circumstàncies del país que els ha tocat viure no ho ha fet necessari. No detectem, en l'obra i l'actitud d'aquest cinc poetes de Mallorca, aquella mena d'enemistat o de tiranyot, de vegades incòmode, sovint estèril, que presidí tants i tants enfrontaments durant els anys 50, 60 i 70. El fet, objectiu i comprovable, haurà redundat en benefici d'aquesta generació de joves, que han començat a publicar a partir de la dècada dels 90. Ells hauran pogut assimilar, sense entrebancs ni malentesos, tota la càrrega positiva que contenen el llegat i la flama d'una tradició rica en troballes, encerts i vies obertes al futur.

Aquesta actitud harmònica i, a la llarga, simfònica, haurà estat beneficiosa de cara a la seva formació i a l'escriptura que es proposa bastir una obra des de les veus internes, equànimes i allunyades del conflicte. Talment esponges, s'hauran eixumorat, dins els anys

d'aprenentatge, de veus plurals i diverses que han llegit contextualitzades de manera escaient.

El fet ens parla d'una actitud altament positiva. Ells els joves, representen, avui, l'inici de normalització cultural damunt aquesta terra. Allunyats de tensions i enfrontaments, propis d'un temps malalt, ens mostren una terra fèrtilment abonada per a l'aventura de la creació en llibertat, objecte primordial de la poesia. Des d'aquesta actitud, des d'un alliberament que no reconeix fronteres, la poesia a Mallorca esdevé un fet cultural integral i solidari amb la resta del món. Una petita pàtria, per ventura, que ara espera molt del present i el futur d'en Miquel, n'Antònia, en Toni, en Sebastià i en Pere Joan. Que siguin les seves veus les que, ara i adés, ens parlin d'Eros i Thànathos, de l'amor i la mort i el pas del temps. Temes eternals que ells treballen de manera rigorosa compromesos amb tots nosaltres, els seus lectors, els seus oïdors. Perquè són joves, perquè són poetes, perquè són bons, ells tenen la paraula.

JAUME POMAR

Lloseta, desembre 2001

Servera
2002

Gaspar Servera

I t'ho diré i et besaré amb la meva llengua

De nit,
mentre tu dormis,
caminaré,
xino-xano,
cap el teu melic.
Amb els ulls envermellits
per tant de verd
xuclaré ben fort
per engolir
aquell filet
que (encara) t'uneix a ella.
Llavors,
amb la boca sangonosa,
pensaré que ara (ja)
sols ets meu.

Bunyola, 23 d'abril de 2001.

Desglaç d'un encanteri

No s'hi escau cap paraula,
sols un alè llunyà
que encara te recorr
en combats silenciosos,
sols uns ulls descambuixats
de mirada massa blanca,
que retornaran a mi
malgrat la distància.

Barcelona 2001.

Brodadora

Ja que no tens
cabells (per no dir res)
al cap,
t'hi brodaré una lluna.

(a Guillem)

De cara al capvespre

Les ombres m'acompanyen
En la meva solitud.
El cel amic sospira
Aromes de calvari
Que parlen de distàncies...

La lluna tornarà
I me trobarà
Asseguda entre
Llàgrimes d'espines...

La gent me parlarà a crits
I jo, en veu baixa,
Emmudida,
Sols pensaré que tornaràs.

Setembre de 1999.

Rainelda Palerm

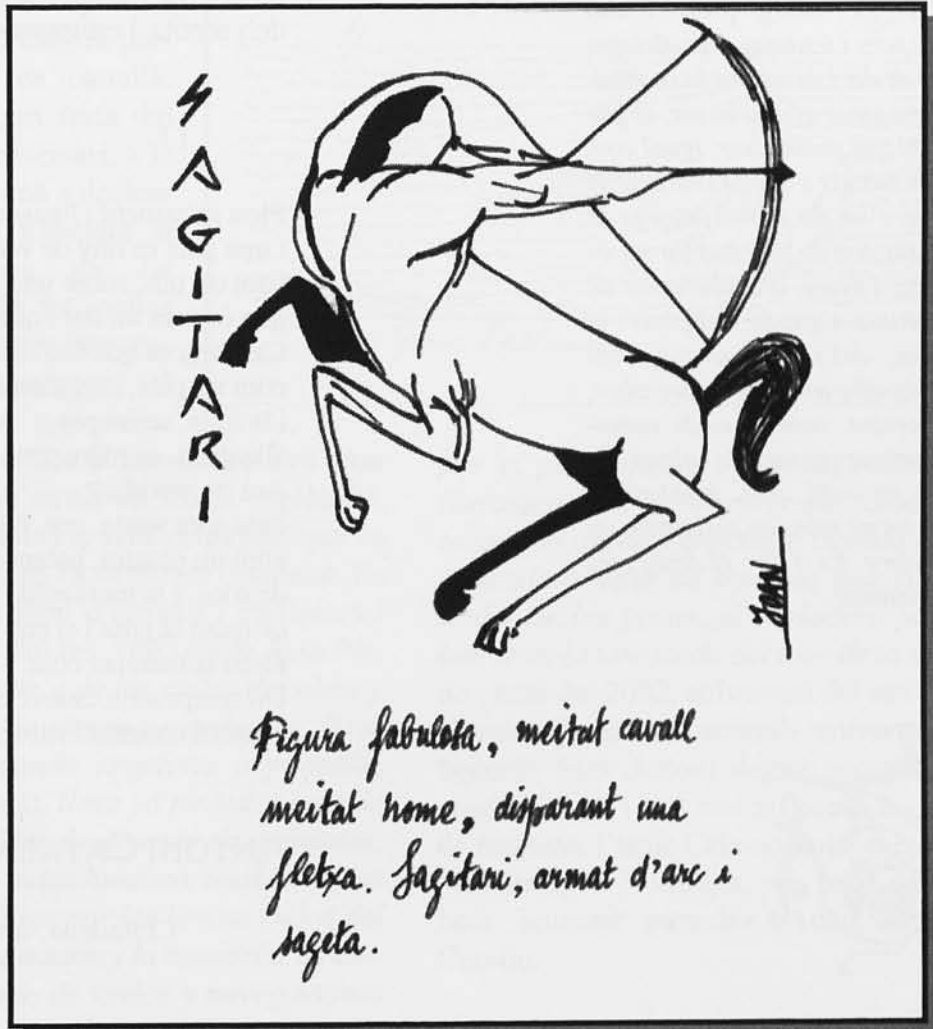
Vaig néixer a Bunyola el 17 de novembre de 1978. Som dels escorpins que piquen. Filla d'un llanterner bunyolí i d'una cosidora mallorquina d'adopció. Som la darrera de quatre germans. Quan era petita, mon pare de tant en tant, em contava alguna rondalla, però, de totes maneres, no sé d'on em surt aquesta vena poètica. Crec recordar que vaig començar a escriure poesia, de manera continuada, devers els quinze anys. De llavors ençà escric. M'agrada la poesia de Pere Quart, de Joan Salvat-Papasseit, de Neruda i d'alguns altres. El 1997, vaig guanyar el primer premi Sant Jordi de poesia de l'IES Joan Maria Thomàs. L'any 2000, vaig publicar a la tercera entrega de *Solstici d'estiu* de la fundació ACA de Búger. El 2001, he col·laborat en el recull *Vint-i-una poetes per al segle vint-i-u* del centre cultural Capaltard. He participat en diverses lectures poètiques a Sa Pobla, a l'Espai Mallorca i a la Fundació Llorenç Villalonga.

Encarnació Quetglas

D'amor VI

Coneguérem junts l'hora del crepuscle i per breus instants foren nostres les despulles - Tant dins al mateix cos ens deixarem que vàrem ésser ú i ambdós trobarem el repòs - Quan vaig despertar era sol - No hi havia taca de la teva presència a l'edifici - Calladament - Doncs - Vaig entrar el llarg carrer i tampoc hi eres - Ni a les millors tendes de regals ni a cap dels grans hipermercats ni asseguda - Cama ací cama allà - Sobre aquells petits tarongers de minúsculs i plastificats fruits vermells - Ni a cap plaça - Ni al taulell del cafè - Aleshores vaig muntar els autobusos per si qualche conductor t'havia vist a algun indret de la ciutat - I ningú d'ells coneixen de tu - Així passaren els anys caminant i a l'aguait per si et veia d'espatlles mirant qualche escaparata - A la fi - Vaig creure veure't passar per la voravia coberta de neu nova - Emperò no vaig poder seguir-te - Car - Dissortadament - Les teves passes no deixaven petjades - Llavors - Va ésser - Quan el fred va trobar abric envoltant-nos a mi i a les bosses de plàstic que els femeters recullen cada nit dels portals de darrera dels grans blocs d'apartaments.

XAVIER ABRAHAM

ANTONI CATALÀ CAMPINS, nascut el 1961 a Ciutadella de Menorca, és llicenciat en Filologia per la Universitat Central de Barcelona i professor d'anglès a l'I.E.S. Josep Maria Quadrado.

Ha participat, amb d'altres escriptors menorquins, en reculls de literatura, ha publicat comentaris literaris, ha participat en recitals de jazz-poesia posant lletra a temes de jazz, ha col·laborat amb el Fons Menorquí de Cooperació amb poemes musicats per cantautors i grups menorquins, i ha guanyat alguns premis de poesia i narració curta illencs.

De la literatura, en diu:

Fascinat per les paraules ja des de la infantesa, quan els avis i els pares contaven rondalles, contes, històries i anècdotes, i cantaven i glosaven, arriba que, com a conseqüència d'allò transmès oralment i d'allò viscut, un se sent atret per la idea d'escriure sobre els sentiments, els records, els desigs, les emocions, etc., de tal manera que les paraules, lentament, esdevenen, entre d'altres coses, record, coneixença, aprenentatge, joc, desig, plaer i una forma de superar les pors i tristeses. I és així que la Literatura permet de dir i descriure la realitat, i transformar-la, d'imaginar el que va ser, el que encara és i, també, el que podria ser, igual com fa possible de ser un mateix i comprendre's, de rectificar allò que ja s'ha dit i s'ha fet, i ja és inamovible. És aquesta, tan de ver, una forma de ser i sentir-se autèntic i lliure, d'alliberar-se de les dèries, les inquietuds, i gaudir del plaer: el plaer de les paraules, -del seu so, de les seves relacions i del que signifiquen-, i un plaer altre, ben segur més important, com és el de comunicar, compartir, proporcionar als altres un instant, un espai i un estil, que, reveladors, esdevenen un regal: tot un món, en definitiva, on viure, reviure i perviure. És a dir: el desig més pregon i sincer d'existimar.

Temps

I

Cap a la immensitat,
-solitud de mar fosca-,
frissen els verds instants,
els pètals de la infància,
el doll que fou esclat
i exclamació blava:
talment un rierol
de llum, de fruits, de branques,
d'anhels, de mots i gests,
se't mostra, així, la vida
perdent-se, solc avall,
de la vista, del tacte,
per dintre l'horitzó,
per entre les entranyes
de la terra, la mar,
dels sentits, i esfumant-se.

II

Plou grisament i lleugera,
i una gota es tiny de verd,
com els ulls, sobre una fulla
que és com un cor i que es gronxa.
Cau la gota que fou cor
com un plor, i regalima,
i la fulla, sense pes,
alleujada, es redreçava.
Ara tu, envidreït,
dius gota verda, cor, fulla,
amb un plugim, balanceig
de sons, i la meravella
de quan la gota i el cor
foren la mateixa cosa.
Un temps altre esdevé el temps
i batec i escletxa i ritme.

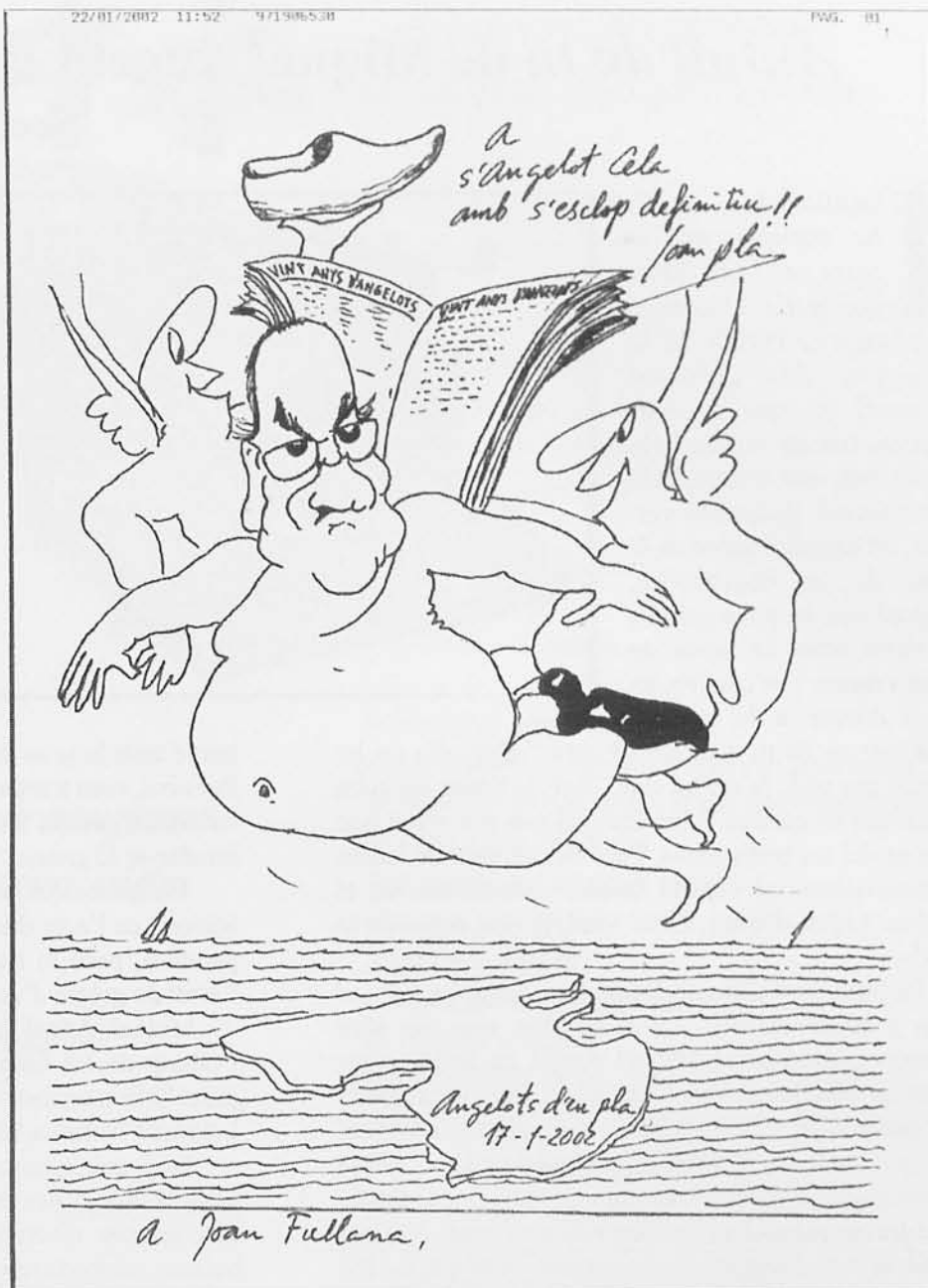
ANTONI CATALÀ CAMPINS

Ciutadella, octubre de 2001.

Adéu amic...

Ja ha plogut des de la primera vegada que Camilo José Cela em dedicà un llibre seu. Això era l'any 1966. Aleshores jo començava la meua professió de periodista i, amb ell, vaig encetar una llarga sèrie d'entrevistes a personatges de fama internacional: Cela, Picasso, Joan Miró, Miguel Delibes, Llorenç Villalonga, Guillem Colom, Francesc de Borja Moll, Josep Maria Llompart, Blai Bonet, Antonio Gala, Pablo Neruda, Severo Ochoa, Núria Espert i molt altres. Cela em dedicà *La familia de Pascual Duarte* en català, la qual cosa era formidable, sobretot a un país i a un temps en què tothom parlava i escrivia en castellà. Després, a la gran festa del seu cinquantè aniversari, a la Bonanova, em tornà a dedicar en català pur i llampant la versió castellana de *La colmena*. Jo li he fet moltes caricatures i retrats literaris, entrevistes i reportatges al llarg dels darrers trenta-cinc anys. Quan es publicà el meu llibre *Vint anys d'angelots*, ell m'envià un article esplèndid, manuscrit com tots els seus originals, que es reproduí a la pàgina 78 del llibre esmentat. Es referia al nostre món d'artistes i escriptors i deia, com qui no diu res: "Mi vecino Joan Pla, vecino del corazón y de las calles del alma y que no del caserío eterno y cambiante, lleva veinte años pintando angelotes a plumilla, talento y paciencia, lleva ya pintados más de un cuarto de millar de gruesas de angelotes, todos purísimos, todos huidizos, también todos atónitos y voladores por los líricos cielos del papel, de la imaginación y la memoria; diríase que mi compañero de vuelos y navegaciones

por el pensamiento y por las ruinas trochas de la literatura, esa bienaventurada falacia, no aprendió todavía el ancho y engañoso camino del escarmiento, el sendero lleno de trampas que conduce al nítido limbo de los justos, el burladero por el que puede huirse de la tarascada del toro de la muerte..." Dia 17 de gener del 2002, aniversari del seu fill Camilo Cela Conde, d'entre els animals universals que guarda i beneeix Sant Antoni degué escapar "el toro de la muerte" i, tot i que mai no perdé la celeritat angèlica de resposta, l'amic Cela no trobà el burlador per fugir. Nosaltres, sí. Nosaltres, per fugir de la mort, encara hem inventat paraules. Adéu, amic, inoblidable Camilo.

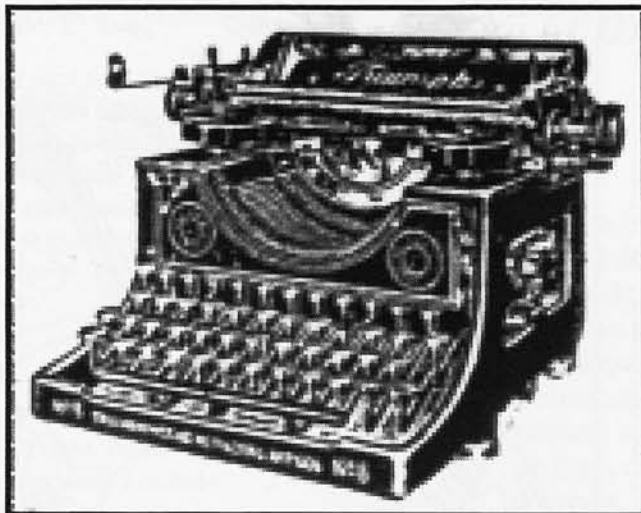
JOAN PLA

Antull de tu de Miquel Àngel Lladó Ribas *

Immillorable ocasió per constatar que el poeta és un ésser egocèntric. Intentaré explicar-me. Partint de la premissa d'un poemari d'amor, fet que ara ens ocupa, troben vostès lícit, diria més, que el nom de la destinatària d'aquests versos, romanguí sempre en el lloc de les dedicatòries, aquell que es posa gairebé sempre amb un tipus de lletra menor i en cursiva, en lloc d'estar a la portada tractant-se de tu a tu amb l'autor? Que ella no ha escrit cap vers, és del tot cert? Tant és lladre qui roba com qui ho permet. Afirmam així una notorietat que no és del tot corresposta. Però bé, deixant de banda disquisicions tal vegada inútils, centrem-nos en el llibre. Llibre d'amor, llibre vital, doncs, llibre de la vida.

Parafrasejant Claudio Rodríguez: *largo se hace el día a quien no ama, / y él lo sabe*, vers per altra banda que no sé si Miquel Àngel ha llegit, comparteix semblants punts de mira amb l'escriptura d'*Antull de tu*. I és que l'amor, entès com a sentiment i no com a acte social, té alguna cosa d'eterna innocència, d'aquella joventut que mai no s'acaba de perdre perquè molts no saben si la tengueren. Vull dir amb això que sempre ens enamoram de la que no ens estima (quasi bé sempre) i aquest amor a la par que obsessiu és també fals. L'amor no rau en unes cuixes de pel·lícula (si hi són millor) o en una mirada que fa perdre el sentit, perquè perdre el sentit és perdre-ho tot, inclòs la vergonya. No: l'amor és l'acte quotidià dels morros i les males cares que al final són com donar una ordre a un infant, que sempre fa el contrari del que li diuen. Descartam doncs que l'amor pugui ser una llarga nit en vetlla (només això: una llarga nit en vetlla) ja que el difícil no és dormir amb una persona, sinó esmorzar amb ella.

Després d'aclarits aquests conceptes, que Miquel Àngel té prou clars, ens centrarem en el llibre. Per què ha seccionat el llibre en tres parts? De l'amor, dels gestos i de les paraules? *Antull de tu*, -no podem negar evidències-, és un llibre escrit des de la maduresa. I té un altre do, o virtut, normalment un

escrit de maduresa respon a una obra sòlida, però la majoria de les vegades carent de frescor. Res de més lluny de la realitat: és un llibre fresc, jovenívol, esperançat, diàfan com diu en un dels seus versos; resumint: que es despulla. És immoral, Miquel Àngel? Puc assegurar-los que, si és alguna cosa, és honest. I d'aquesta honestetat parteix el llibre, de la consciència de deute, sempre impagable, que té un

home amb la seva dona, amb la mare dels seus fills. Per això, com a regal, li ofrena un llibre i li diu, com va deixar escrit Rosselló-Pòrcel a Mercedes: *per brodar-te la gràcia / no trobo diamant*.

Els gestos, les paraules, complet compendi de les accions en l'acte d'estimar. Un gest val més que mil paraules, però hi ha gestos que mai podran assolir l'estat de gràcia d'una paraula dita quan pertoca.

Miquel Àngel ha ascendit la seva estimada a l'Olimp de les escollides i agafats de la mà, ell la guia: "Mira, aquesta és Beatriu de Dant, aquesta altra Laura de Petrarca, na Nai de Miquel Àngel Riera..."

Però què egoistes i egocèntrics són els poetes. Miquel Àngel per amunt, Miquel Àngel per avall, i ella sempre discreta, perquè en el misteri rau la bellesa, amagada rere el nom del poeta i amb un fil de veu li recorda uns versos, ara darrers, de Claudio Rodríguez: *A quien no ama / ¿cómo podemos conocer o cómo / perdonar? Día largo y aún más larga / la noche. Mentirá al sacar la llave. / Entrará. Y nunca habitará su casa*.

El present, la casa, la mare i l'amor, ahir i demà es diuen Maria Bel.

ANTONI XUMET I ROSSELLÓ

* Presentació del llibre *Antull de tu* al Centre de Cultura *Sa Nostra* de Palma, desembre de 2001.

日本

La mestra esperava el darrer dia per plorar

Els veu de nou el lloc
com una estranya entrada
de colors.

Els solitaris crits de tristor
de la sortida de ca seva
actuen ara com un seguit
de primes veus insegures
atiades dins una orquestra
de petits planys.

Entorn de la tauleta,
sense diferències,
s'escampen els adéus.

Sense espai per al silenci
s'engrandeix la separació que ens construeix,
la mateixa que prepara el seu recorregut constant,
la siquía que ens avisa
que transitam les seves aigües
quan ja som torrent, o riu o mar
o safareig dormit.
O consciència que admira
la micona d'aigua
que regalima de les manetes dels infants,
després de jugar o sentir-se estimats,
com si fos l'única aigua de la qual venim.

Gemeguen el perfum de la tristesa
les mans que amollen les manetes,
així com va allunyant-se.
S'escolta la seva flaire l'endemà.
Entretant, la mestra calma i consola.
Ferma sabatetes i rega els geranis.
Ella espera el darrer dia per plorar.

LLUÍS SERVERA

El desgel de la memòria

Capaltard, 2001.

Akira Kurosawa es preocupava del muntatge de la seva vida

Els melicotoners s'avesaven a la primavera
com un samurai al mite ensenyorit
dels seus gestos dins l'òrbita sagrada
d'una càmera.

Akira Kurosawa no prescindia
del muntatge de la seva vida.

Amb qui veuré la darrera seqüència
de la joventut i qui m'albirarà
fins a una maduresa que rescabali
les vacil·lacions dels meus dies?

Fou molt abans que Dersu Uzala
enganxàs la vehemència ancestral
del bosc al cuiro serè dels seus sentiments.

Fou quan cercava algú amb qui compartir
la pel·lícula dels seus trenta-cinc anys.

Lluís Servera Sitjar va néixer al Pla de Mallorca (Montuïri, 1966). De formació, autodidacte; té editats *Poemes al silenci dels pins*, 1995, i *Els dies de la tendresa*, 1997.

Marilús Miranda